

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય

વિરુદ્ધ

શ્રી ગણપત રાજ

૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૬

[ન્યાયમૂર્તિ અરિજીત પાસાયત અને ન્યાયમૂર્તિ લોકેશ્વર સિંહ પંતા]

કાનૂની સેવાઓ સત્તામંડળ અધિનિયમ, ૧૯૮૭; કલમ ૨૦:

નિવૃત્તિ લાભો-ચુકવણીમાં વિલંબ-રીટ અરજી-ઉચ્ચ ન્યાયાલયે તેને
લોક અદાલતમાં મોકલી-લોક અદાલત કર્મચારીની તરફેણમાં ચુકાદો પસાર કરે
છે-નોકરીદાતા દ્વારા પડકારવામાં આવે છે-ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા બરતરફ

કરવામાં આવે છે-અપીલ મા ઠરાવ્યુ જો લોક અદાલતને મોકલેલા પત્રમાં કોઈ સમાધાન ન થયું હોત, તો તેના દ્વારા કોઈ આદેશ પસાર થઈ શક્યો ન હોત-કારણ કે આ કેસમાં સમાધાન સામેલ ન હતું, તેથી તેનો નિકાલ લોક અદાલત દ્વારા થઈ શક્યો ન હોત-જોકે, ઉચ્ચ અદાલત એવું માનવા માટે યોગ્ય હતી કે લોક અદાલત દ્વારા કેસનો નિકાલ યોગ્ય ન હતો, પરંતુ તેણે યોગ્યતા પર લોક અદાલતના આદેશની પુષ્ટિ કરવામાં ભૂલ કરી હતી-ઉચ્ચ અદાલતે કર્મચારી દ્વારા પોતે જ નિકાલ માટે દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈતો હતો-સિવિલ રિટ પિટિશન ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા નિકાલ માટે તેના મૂળ સ્થાને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવી હતી. નિર્દેશો જારી કર્યા.

શબ્દો અને વાક્યો:

'સમાધાન 'અને' સમાધાન '-કાનૂની સેવાઓ સત્તામંડળ અધિનિયમ, ૧૯૮૭ની કલમ ૨૦ના સંદર્ભમાં તેનો અર્થ.

પ્રતિવાદી-એક નિવૃત્ત કર્મચારીએ નોકરીદાતા-અપીલકર્તાઓને પેન્શનની વિલંબિત ચુકવણી, તેની બાકી રકમ અને અન્ય નિવૃત્તિ લાભો પર ૧૮ ટકાના દરે વ્યાજ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપતી ફરજિયાત રિટ જારી કરવા માટે

હાઈકોર્ટમાં સિવિલ રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી.આ રિટ પિટિશન સમાધાન માટે લોક અદાલતને મોકલવામાં આવી હતી, અને તેને લોક અદાલત દ્વારા ૧૨ ટકાના દરે વ્યાજ આપવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, જોકે પક્ષો વચ્ચે કોઈ સમાધાન થયું ન હતું.ચુકાદા સામે, અપીલકર્તાઓ દ્વારા હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી હતી. ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે લોક અદાલત દ્વારા નિકાલ યોગ્ય માર્ગ ન હોવા છતાં, ગુણદોષના આધારે પ્રતિવાદી કર્મચારી રાહત મેળવવા માટે હકદાર છે.તેથી હાલની અપીલ.

અપીલકર્તા-કર્મચારીએ દલીલ કરી હતી કે કાનૂની સેવાઓ સત્તામંડળ અધિનિયમ, ૧૯૮૭ની કલમ ૨૦માં સમાવિષ્ટ ચોક્કસ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને લોક અદાલત દ્વારા આ બાબતનો નિકાલ કરી શકાયો ન હોત.

અપીલને મંજૂરી આપતા, અદાલાતે

ઠરાવ્યું: ૧.૧. કાનૂની સેવાઓ સત્તામંડળ અધિનિયમ, ૧૯૮૭ની પેટા-કલમ (૩) માં ઉપયોગમાં લેવાતી ચોક્કસ ભાષા એ સ્પષ્ટ કરે છે કે લોક અદાલત પક્ષો વચ્ચે સમાધાન અથવા સમાધાન દ્વારા કોઈ બાબતનો નિકાલ કરી શકે છે.કલમ ૨૦ની પેટા-કલમો (૩) અને (૫) માં બે નિર્ણાયક શબ્દો "સમાધાન" અને "સમાધાન" છે.પહેલાની અભિવ્યક્તિનો અર્થ થાય છે પરસ્પર

છૂટછાટો દ્વારા મતભેદોની પતાવટ.તે માંગણીઓમાં પારસ્પરિક ફેરફાર દ્વારા વિરોધાભાસી અથવા વિરોધી દાવાઓના સમાયોજન દ્વારા કરવામાં આવેલી સમજૂતી છે.

[૨૯-એ-બી]

રી: એન. એફ. યુ. ડેવલપમેન્ટ ટ્રસ્ટ લિમિટેડ, [૧૯૭૩] ૧ તમામ ઇ.
આર. ૧૩૫, નો ઉલ્લેખ.

૧.૨. સમાધાન હંમેશા દ્વિપક્ષી હોય છે અને તેનો અર્થ પરસ્પર ગોઠવણ થાય છે."સમાધાન એ પરસ્પર સંમતિ દ્વારા કાનૂની કાર્યવાહીની સમાપ્તિ છે.હાલના કેસમાં સમાધાન કે સમાધાન સામેલ નહોતું અને લોક અદાલત દ્વારા તેનો નિકાલ થઈ શક્યો ન હોત.જો કોઈ સમાધાન અથવા સમાધાન થતું નથી અથવા થઈ શકતું નથી, તો લોક અદાલત દ્વારા કોઈ આદેશ પસાર કરી શકાતો નથી તેથી, લોક અદાલત દ્વારા સિવિલ રિટ પિટિશનનો નિકાલ સ્પષ્ટપણે અસ્વીકાર્ય છે.હાઈ કોર્ટે કાયદા અનુસાર નિકાલ માટે રિટ પિટિશનને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈએ.સિવિલ રિટ પિટિશનને ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા નિકાલ માટે તેની મૂળ સ્થિતિમાં પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે.

[૨૯-સી-ડી; ઇ; એફ]

દીવાની અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર :સિવિલ અપીલ નંબર ૪૦૮૯/૨૦૦૬.

સીડબ્લ્યુપી નંબર ૧૬૨૪૬/૨૦૦૪ માં ચંદીગઢ ખાતે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ૧૪/૧૦/૨૦૦૪ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તાઓ તરફથી એચ. એસ. મુંજરાલ અને અરુણ કે. સિન્હા.

પ્રતિવાદી માટે બ્રિગેડિયર, એમ. એલ. ખટ્ટર, દેબાશીષ મિશ્રા, સુનીલ વર્મા અને બલરાજ મલિક.

અદાલતનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

ન્યાયાધીશ અરિજીત પાસાયત. રજા આપવામાં આવી છે.

પંજાબ રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ ફુલન રાની અને અન્ય (૨૦૦૪ (૭) એસ. સી. સી. ૫૫૫) માં આ અદાલતે નોંધ્યું છે તેમ, એક સરળ બાબત બિનજરૂરી રીતે જટિલ બની છે, જેના પરિણામે આ બાબતનો નિકાલ કરવામાં અતિશય વિલંબ થયો છે.

પ્રતિવાદીએ પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટમાં સિવિલ રિટ પિટિશન નંબર ૯૪૩/૨૦૦૦ દાખલ કર્યો હતો, જેમાં વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે, અન્ય બાબતોની સાથે સાથે, વર્તમાન અપીલકર્તાઓને પેન્શનની વિલંબિત ચુકવણી, પેન્શનની બાકી રકમ, ડીજીઆરસી, પેન્શનની ગણતરી અને જીપીએફની બાકી રકમ અને અન્ય નિવૃત્તિ લાભો પર ૧૮ ટકાના દરે વ્યાજ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવો. રિટ પિટિશન લોક અદાલતોને પેન્શનની બાબત હોય, સમાધાન માટે મોકલવામાં આવી હતી અને આ બાબતને પક્ષો વચ્ચે કોઈ સમાધાન કર્યા વિના ૪/૩/૨૦૦૩ પર મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. એ નોંધવું જોઈએ કે અપીલકર્તાઓએ દાવાનો વિરોધ કર્યો હતો અને રિટ પિટિશનમાં લેખિત નિવેદન દાખલ કર્યું હતું. લોક અદાલતે વિલંબિત ચૂકવણી માટે ૧૨ ટકા વ્યાજ આપ્યું હતું. અપીલકર્તાઓ દ્વારા પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટ સમક્ષ એક રિટ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં લોક અદાલતે સિવિલ નંબર ૯૪૩/૨૦૦૦ માં આપેલા ૪/૨/૨૦૦૩ ના આદેશને પડકારવામાં આવ્યો હતો. અરજી ખોટી રીતે કરવામાં આવી હોવાનું માનીને તેને ફગાવી દેવામાં આવી હતી. જોકે ઉચ્ચ અદાલતે સ્વીકાર્યું હતું કે લોક અદાલત દ્વારા નિકાલ યોગ્ય માર્ગ નથી, તેમ છતાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે ગુણદોષ પર પ્રતિવાદી રાહત મેળવવા માટે હકદાર છે.

અપીલના સમર્થનમાં, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કાનૂની સેવાઓ સત્તામંડળ અધિનિયમ, ૧૯૮૭ (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') ની કલમ ૨૦ માં સમાવિષ્ટ ચોક્કસ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને લોક અદાલત દ્વારા આ બાબતનો નિકાલ કરી શકાયો ન હોત.

તેની સામે અરજદારના વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય રીતે એ આધાર પર કાર્યવાહી કરી છે કે જો આ બાબતનો નિકાલ લોક અદાલત દ્વારા ન થઈ શક્યો હોત, તો પણ તેમાં કંઈ ખોટું નથી, અંતિમ પરિણામમાં એવું માનવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદી રાહત મેળવવા માટે હકદાર છે.

જે બાબતો લોક અદાલત દ્વારા નિકાલ માટે હાથ ધરવામાં આવી શકે છે તે કાયદાની કલમ ૨૦ માં સૂચિબદ્ધ છે જે નીચે મુજબ છે:

"૨૦.લોક અદાલતો દ્વારા કેસોની સંજ્ઞાન—

(૧) જ્યાં કલમ ૧૮ની પેટા-કલમ (૫) ના ખંડ (i) માં ઉલ્લેખિત કોઈ પણ કિસ્સામાં

(i)(એ) તેના પક્ષો સંમત થાય છે; અથવા

(બી) તેનો એક પક્ષ સમાધાન માટે કેસને લોક અદાલતમાં મોકલવા માટે અદાલતમાં અરજી કરે છે અને જો આવી અદાલતને પ્રથમ દૃષ્ટિએ સંતોષ થાય કે આવા સમાધાનની શક્યતાઓ છે; અથવા

(ii) અદાલતને સંતોષ થાય છે કે આ બાબત લોક અદાલત દ્વારા સંજ્ઞાન લેવા માટે યોગ્ય છે.

કોર્ટ આ કેસને લોક અદાલતમાં મોકલશે:

પરંતુ પક્ષકારોને સાંભળવાની વાજબી તક આપ્યા સિવાય આવી અદાલત દ્વારા ખંડ (i) અથવા ખંડ (ii) ની પેટા-કલમ (બી) હેઠળ કોઈ પણ કેસ લોક અદાલતમાં મોકલવામાં આવશે નહીં.

(૨) હાલમાં અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ કાયદામાં કંઈપણ હોવા છતાં, કલમ ૧૮ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ લોક અદાલતનું આયોજન કરતી સત્તાધિકારી અથવા સમિતિ, કલમ ૧૮ની

પેટા-કલમ (પ) ના ખંડ (ii) માં ઉલ્લેખિત કોઈ પણ બાબત માટે પક્ષકારોમાંથી કોઈ એક તરફથી અરજી પ્રાપ્ત થયા પછી કે આવી બાબત લોક અદાલત દ્વારા નક્કી કરવાની જરૂર છે, તે નક્કી કરવા માટે આવી બાબતને લોક અદાલતમાં મોકલી શકે છે:

પરંતુ અન્ય પક્ષને સાંભળવાની વાજબી તક આપ્યા સિવાય કોઈ પણ બાબત લોક અદાલતમાં મોકલવામાં આવશે નહીં.

(૩) જ્યાં પેટા-કલમ (૧) હેઠળ કોઈ કેસ લોક અદાલતમાં મોકલવામાં આવે અથવા જ્યાં પેટા-કલમ (૨) હેઠળ તેનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હોય, ત્યાં લોક અદાલત કેસ અથવા બાબતનો નિકાલ કરવા માટે આગળ વધશે અને પક્ષકારો વચ્ચે સમાધાન અથવા સમાધાન પર પહોંચશે.

(૪) દરેક લોક અદાલત, આ અધિનિયમ હેઠળ તેની સમક્ષ કોઈ પણ સંદર્ભ નક્કી કરતી વખતે, પક્ષો વચ્ચે સમાધાન અથવા સમાધાન પર પહોંચવા માટે અત્યંત અભિયાન સાથે કાર્ય કરશે

અને ન્યાય, સમાનતા, નિષ્પક્ષતા અને અન્ય કાયદાકીય સિદ્ધાંતો દ્વારા માર્ગદર્શન મેળવશે.

(પ) પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ સમાધાન અથવા સમાધાન થઈ શક્યું ન હોય તેવા આધાર પર લોક અદાલત દ્વારા કોઈ ચુકાદો આપવામાં ન આવે તો, કેસનો રેકૉર્ડ તે અદાલતને પરત કરવામાં આવશે, જેમાંથી પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સંદર્ભ પ્રાપ્ત થયો છે.

(ડ) પેટા-કલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત બાબતમાં પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ સમાધાન અથવા સમાધાન થઈ શકતું નથી તેવા આધારે લોક અદાલત દ્વારા કોઈ ચુકાદો આપવામાં ન આવે તો તે લોક અદાલત પક્ષકારોને અદાલતમાં ઉપાય શોધવાની સલાહ આપશે.

(૭) જ્યાં પેટા-કલમ (૫) હેઠળ કેસનો રેકૉર્ડ અદાલતને પરત કરવામાં આવે છે, ત્યાં આવી અદાલત પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આવા સંદર્ભ પહેલાં જે તબક્કે પહોંચી હતી ત્યાંથી આવા કેસ આગળ વધશે.

કલમ ૨૦ની પેટા-કલમ (૩) માં વપરાયેલી ચોક્કસ ભાષા એ સ્પષ્ટ કરે છે કે લોક અદાલત પક્ષો વચ્ચે સમાધાન અથવા સમાધાન દ્વારા કોઈ બાબતનો નિકાલ કરી શકે છે.કલમ ૨૦ની પેટા-કલમો (૩) અને (૫) માં બે નિર્ણાયક શબ્દો "સમાધાન" અને "સમાધાન" છે.પહેલાની અભિવ્યક્તિનો અર્થ થાય છે પરસ્પર છૂટછાટો દ્વારા મતભેદોની પતાવટ.તે માંગણીઓમાં પારસ્પરિક ફેરફાર દ્વારા વિરોધાભાસી અથવા વિરોધી દાવાઓના સમાયોજન દ્વારા કરવામાં આવેલી સમજૂતી છે.ટર્મ્સ ડે લા લે અનુસાર, "સમાધાન એ બે અથવા વધુ પક્ષોનું પરસ્પર વચન છે જે વિવાદમાં છે.બોવીયર અનુસાર તે "બે અથવા વધુ વ્યક્તિઓ વચ્ચેનો કરાર છે, જે કાયદાકીય દાવાને ટાળવા માટે, તેમના મતભેદોને સૌહાર્દપૂર્ણ રીતે સમાધાન કરે છે, જે શરતો પર તેઓ સંમત થઈ શકે છે"."સમાધાન" શબ્દ દરેક બાજુએ સમજણના કેટલાક તત્વને સૂચવે છે.સંપૂર્ણ સમર્પણનું વર્ણન કરવું યોગ્ય નથી.(રી એન. એફ. યુ. ડેવલપમેન્ટ ટ્રસ્ટ લિમિટેડ (૧૯૭૩) ૧ ઓલ ઇ. આર. ૧૩૫ (સીએચ. ડી.) જુઓ.સમાધાન હંમેશા ઢિપક્ષી હોય છે અને તેનો અર્થ પરસ્પર ગોઠવણ થાય છે."સમાધાન એ પરસ્પર સંમતિ દ્વારા કાનૂની કાર્યવાહીની સમાપ્તિ છે.આ કેસમાં સમાધાન કે સમાધાન સામેલ નહોતું અને લોક અદાલત દ્વારા તેનો નિકાલ થઈ શક્યો ન હોત.જો કોઈ સમાધાન અથવા સમાધાન થતું નથી અથવા કે શક્ય નથી તો લોક અદાલત દ્વારા કોઈ આદેશ પસાર કરી શકાતો નથી.તેથી, પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ

કરાયેલ સિવિલ રિટ પિટિશન નંબર ૯૪૩/૨૦૦૦ નો નિકાલ સ્પષ્ટપણે અસ્વીકાર્ય છે.

રિટ પિટિશન ૧૬૨૪૬/૨૦૦૪ માં જેને પડકારવામાં આવ્યો હતો, જે આ અપીલ લોક અદાલત દ્વારા કેસોના નિકાલની સત્તાઓ સાથે સંબંધિત છે. નોંધાયેલા તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને કે આ બાબતનો નિકાલ લોક અદાલત દ્વારા થઈ શક્યો ન હોત, ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ પિટિશન કે જે સિવિલ રિટ પિટિશન નંબર ૯૪૩/૨૦૦૦ છે તેને કાયદા અનુસાર નિકાલ માટે પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈએ.

અનિવાર્ય પરિણામ એ છે કે અપીલને મંજૂરી આપવી પડશે. વિવાદિત ચુકાદાને રદ કરવામાં આવે છે. આ બાબત લાંબા સમયથી પડતર છે તે જોવાનું છોડી શકાય નહીં. સિવિલ રિટ પિટિશન ૯૪૩/૨૦૦૦ ને તેની મૂળ સ્થિતિમાં પુનઃસ્થાપિત થવા દો. ઉચ્ચ અદાલતને વિનંતી કરવામાં આવે છે કે આ આદેશ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ત્રણ મહિનાના સમયગાળામાં રિટ અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના ઉપરોક્ત શરતોમાં અપીલની મંજૂરી છે.

અપીલને મંજૂરી.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.